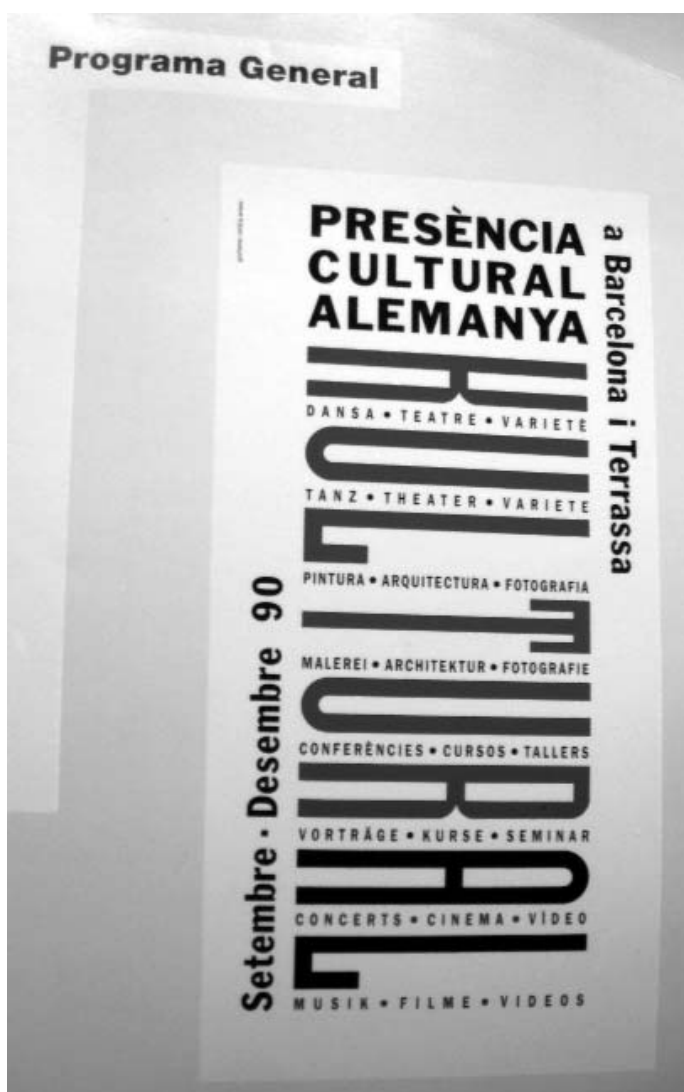

ARTS

Panorama de l'art contemporani al vallès de 1980 a 1990. Part I.

TEXT: MILA TORRES

El Vallès ha estat des de sempre una comarca oberta, zona de pas de cultures i civilitzacions. Ja en l'època republicana romana, la Via Augusta, una de les més importants calçades "passava per Girona, seguia pel Vallès i anava directament a Martorell".¹

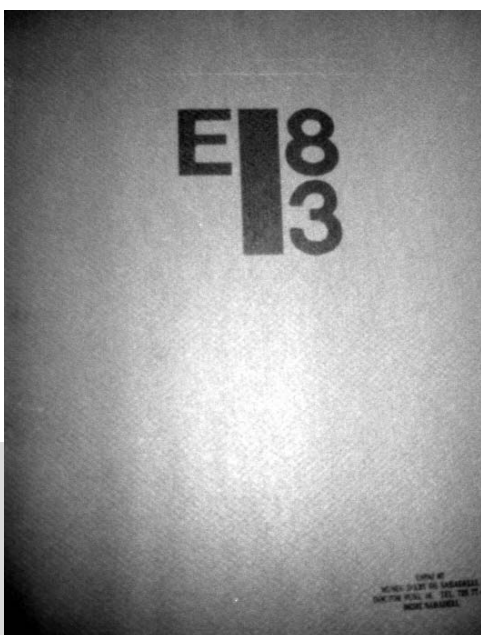
La seva localització geogràfica permet que es pugui comunicar perfectament tant cap a l'interior com cap el mar, la qual cosa recolza aquesta idea d'obertura.

Per una altra part, el Vallès va començar a tenir una important força quan es van crear les seves ciutats, com a conseqüència de la industrialització. Així Terrassa, Sabadell i Granollers es van desenvolupar tenint sempre una influència de Barcelona; però sent a la vegada independents en quant són centres industrials importants per si mateixos. Poc a poc, aquests centres van adquirir un gran nombre de població, creant-se en totes elles una important vida cultural amb ofertes molt apreciables i amb inquietuds que dia rere dia es desenvoluparen. Aportant noms importants a la història de l'art des de sempre. Bona prova d'aquest dinamisme són els diaris, de sortida diària que hi havia en algunes d'aquestes ciutats.

Tot això repercutia de manera constatada en que en el món artístic existia una vida i un moviment importants, com en tot l'estat espanyol que és un estat mediterrani, creatiu i vital.

Als anys vuitanta el Vallès va crear i dinamitzar la seva oferta cultural d'una manera que va desbordar qualsevol previsió. Aquests anys es van caracteritzar en aquesta comarca per l'intent de descentralitzar la important oferta que Barcelona oferia dins de l'art, donant als seus ciutadans llocs on l'art tenia la mateixa qualitat que a la capital.

Amb gran dedicació, tant des de les institucions com des de centres privats es va defensar i recolzar l'art contemporani. >

Veiem el treball realitzat en aquesta línia en quatre importants ciutats del Vallès, que són les que tenien a les seves mans el poder descentralitzar l'art contemporani de Barcelona, oferint un programa suficientment ampli i atractiu com per a reclamar entre els seus visitants no només als seus ciutadans, sinó establir una línia de comunicació i intercanvis directes, tant amb les altres ciutats veïnes del Vallès, com amb la mateixa Barcelona. Que es produeixi el que podríem denominar un intercanvi inter-territorial. Aquestes ciutats són Sabadell, Terrassa, Granollers i Sant Cugat.

Per un costat s'analitzarà el treball realitzat per institucions i per un altra el dels locals comercial.

INSTITUCIONS

Dins de l'apartat institucions es donarà cabuda a entitats públiques i privades.

Entre les públiques es veurà el treball realitzat per museus d'art que toquen l'art contemporani i entre els privats s'analitzaran els centres culturals de diferents Caixes d'Estalvi el paper de les quals en aquesta dècada va ser de gran importància així com el de diferents associacions o fundacions.

En el mateix 1980, concretament el 30 de maig, obre les seves portes, després de molts anys de lluites el Museu d'Art de Sabadell. La seva existència està lligada al Museu d'Història de la ciutat, allí hi tenia una sala dedicada a art; però la qualitat i quantitat d'obres, unida a la possibilitat per part de l'Ajuntament de l'adquisició de la Casa Turull, van fer possible la sortida a la llum de forma autòctona del Museu d'Art que va anar creant, poc a poc, la seva pròpia infraestructura. El mateix museu es definia com "un lloc on intentar dur a terme el diàleg entre obra feta, l'art del passat, les propostes de l'art actual i els centres d'interès dels ciutadans d'avui"².

El museu va presentar al públic exposicions tan importants com la del Grup Gallot, obra gràfica de Miró, Moisès Villelia, Manuel Duque, antològica de Vila Arrufat, els seixanta i setanta de la col·lecció Tous-de Pedro, antològica de Pere Elias... Sens dubte un ampli panorama en el que s'anomenen artistes de Sabadell i artistes de fora, l'opció és ampla i enriquidora.

Al poc temps i dins del mateix museu s'inaugurà, el 1983 una sala que es denominà Espai-83, que tindria per objectiu promoure l'art més actual. La idea bàsica per la qual va néixer i es desenvolupà aquesta Sala d'Exposicions va ser la de ser un pont, una sortida per als artistes que començaven com alternativa al món galerístic. No es tractava d'una sala d'ús exclusiu per sabadellencs, sinó que era oberta a artistes de tots llocs, amb la qual cosa, a la vegada, s'intentava donar un panorama més ampli a la cultura de Sabadell. La realitat és que la programació de Espai-83 va ser durant la seva existència de >

gran risc, apostant sempre per joves figures que amb el pas del temps van demostrar ser valors importants per a la història de l'art contemporani. Per fer-nos una idea d'aquesta programació es poden mencionar alguns artistes que van exposar com Antoni Abad, Aureli Ruiz, Gerard Sala, Perejaume, Alfons Borrell, Tom Carr... A partir de 1987, Espai-83 va fer una nova creació, el videodocument, que realitzà un repàs a la temporada, sent a la vegada un participant actiu, anant a la fira Arco de Madrid.

El Museu d'Art de Granollers, treballant des de l'època dels anys setanta, va portar a terme una important tasca de difusió de l'art realitzant tres tipus diferents d'exposicions. A la quarta planta es reservava un espai per a exposicions d'artistes joves dedicats a l'art d'avantguarda, entre altres van exposar Antoni Salorit, Jordi Gali, Joan March, Joan Reventós... Altra tipus d'exposicions eren les dedicades majoritàriament a artistes consagrats, entre aquest estil de mostres es pot mencionar: "6 Pintures" amb obres de Benito, Broto, Franquesa, García-Sevilla, Grau i Vilaplana, "Cumella"; "Centenario Picasso (1881-1981), "Ramon Casas", "Moises Villèlia", "Rafols Casamada"... I també es realitzaven unes exposicions on es podia apreciar altres mostres d'art contemporani com poden ser la fotografia, el vídeo, exposicions itinerants... Dins d'aquest marc es van poder veure: "Fotografia Contemporània a Catalunya", "Su disco favorito" col·lectiva d'artistes de tot l'estat que van redissenyar una nova carpeta per al seu disc preferit, "Mostra d'Art Jove" i van participar a la primavera fotogràfica.

Un ampli ventall d'exposicions dividides en tres línies diferents oferien al públic un panorama obert a l'art contemporani.

El Centre Cultural de la Caixa de Pensions a Granollers va complir deu anys de la seva existència. Va ser al seu moment un dels pioners en quant a centre polivalent. No tenia una exclusiva per a les arts plàstiques, sinó que van ser molt diverses les exposicions que realitzà, ja que tocava literatura, música, ciències, moda, costums, etnologia...

A partir de 1982, la línia a continuar per a les exposicions d'art, no va ser la de que es tractés d'una sala oberta a tot el món, on es va exposant per ordre de demanda, sinó que s'aplicaren uns criteris d'interès universal i de qualitat als oferiments que es reberen per a exposar. El 1986 com a intent de canalitzar les múltiples i continuades ofertes que es rebien va néixer la Biennial del Vallès, mitjançant ella se li donà un contingut, s'ordenà i es va fer coherent la demanda. Mitjançant la Biennial es convidà obertament a tot el que residia al Vallès –oriental o occidental- a presentar-se i sotmetre's a una selecció que realitzà un jurat compost per crítics d'art i una persona no crítica que podia ser un arquitecte, un galerista... La Biennial no oferia premi en metàl·lic, sinó que donava un recolzament a l'artista al permetre'l exposar, tenir un catàleg, difusió en premsa i poder entrar en contacte amb els crítics del moment. A la Biennial no hi ha mai un únic guanyador, s'escullen els que el jurat creia millors que podien ser deu, onze... Van haver tres edicions, 1986, 1988 i 1990. En els anys entre Biennals exposaven els dos o tres artistes que mereixien major atenció per part del jurat a la Biennial.

La Biennial estava molt limitada al territori del Vallès, el que podia significar un aspecte negatiu; però, a la vegada, servia de termòmetre d'un territori per saber quina era la situació de l'art, quines eren les especialitats tractades, les edats... La intenció final de la Biennial era donar a conèixer nous artistes i en realitat es va aconseguir. Es va decanta per acollir semi-professionals, professionals que vivien de les arts plàstiques i que necessitaven difusió i promoció.

Junt a les Biennals el Centre Cultural de la Caixa de Granollers realitzà, com s'ha mencionat anteriorment, una gran quantitat d'exposicions de diferents caràcter, s'ha de destacar, en quant a les arts plàstiques, dues exposicions, la de Joan Poç, 1983, *Capses secretes* i la d'Antoni Cumella, 1987.

Un altre dels centres importants amb el que comptava el Vallès era el Centre Cultural de la Caixa de Terrassa, centre el espai del qual era, realment, important. Comptava amb cinc sales d'exposicions situades en diferents nivells, amb una superfície total de 1.360 m² i 375 m lineals, per això i segons va comentar Marius Samarra, director del centre "les seves condicions tècniques –un dels edificis més ben dotats per a la producció cultural a tot Catalunya- fan possible mantenir una oferta variada (teatre, música, dansa, exposicions, cinema, conferències...) i continuada, d'abast local, comarcal o nacional"³

Inaugurat el 1980, fins el 1990 va preparar 347 exposicions que van ser visitades per 700.000 persones. Va aconseguir un promedi de 35 exposicions per any. Les exposicions les dividien en tres apartats, A, B i C.

Les de tipus A són les més importants. En elles s'inclouïen les de caràcter denominat "Presències" que englobaven cicles culturals amb diferents països del món. Els protagonistes culturals d'aquestes "presències" van ser Mèxic, Brasil, França, Anglaterra, Itàlia, Bèlgica i Alemanya. Com continuava dient Marius Samarra a la seva presentació: "la intenció de les quals (fa referència a les "presències") és estimular l'intercanvi i la difusió de cultures entre els diferents pobles del continent"⁴ Les "presències" incloïen no només exposicions, sinó també teatre, cinema, concerts o dansa. Degut a la gran importància cultural de les "presències", la realitzada de setembre a desembre de 1990, corresponen a Alemanya, van participar per primera vegada l'Ajuntament, la Generalitat i diferents galeries de Barcelona. La influència del Vallès va arribar a Barcelona.

D'aquesta "presència" cal destacar l'exposició **Obra gràfica de l'Expressionisme Alemany** on es podien apreciar junts els grans artistes de l'expressionisme.

De gran relleu dins de la "Presència Cultural Francesa a Tarrassa" va ser l'exposició d'obres de Picasso del legat Christian i Ivonne Zervos a la ciutat de Vezelay. L'exposició la componien quasi un centenar d'obres, entre les que es podien veure ceràmiques, aiguafortes, litografies, aiguatintes, dos petits olis, dibuixos... datats entre 1939 i 1962⁵. I com explicava A.C. en el diari *Avui*: "L'única oportunitat de poder veure aquestes obres serà a Terrassa, ja que la mostra no arribarà a Barcelona >

ni tampoc visitarà cap altre ciutat de Catalunya⁶.

La "presència" cultural de la Comunitat Francesa a Bèlgica va aportar una important exposició retrospectiva de Roger Somville "uno de los pintores belgas contemporáneos más conocidos y el principal representante del movimiento realista en su país"⁷

Les exposicions de tipus **B** responien a mostres d'artistes consagrats o amb gran renom. I les exposicions de tipus C eren les dedicades a artistes poc coneguts que la seva obra era important i necessitaven promoció.

Dins d'aquests tres grups són moltes les exposicions que es podrien comentar, d'entre elles destacar les de: Viladecans, Dalí i els llibres, Antoni Calvé, Sorolla, Joan Brossa, Moisés Villèlia, Alfons Borrell, Arranz Bravo, Tàpies –cartells-, Vila Arrufat, Tharrats, Norman Narotzky, Hanna Höck...

Tres eren els objectius que guiaven la realització de tan important treball:

- 1.- Donar a conèixer la producció recent d'artistes vius nacionals i/o residents a Catalunya.
- 2.- Mantenir una línia de revisió constant de les avantguardes històriques.
- 3.- Posar al públic en contacte amb els exemples més rellevants i consolidats de les noves tendències.

Junt amb aquesta important tasca, La Caixa de Terrassa convocava cada dos anys el Premi de pintura Ricard Camí. Ricard Camí fou president de l'entitat, tenint una gran sensibilitat cap a manifestacions pictòriques, per això i a la seva memòria, la Caixa de Terrassa creà aquest premi dotat amb 2.000.000 pessetes i que es va realitzar per primera vegada el 1989, sortint guanyador Martín Carral.

La temporada 1988-89 tornà a obrir les seves portes la Sala Tres de l'Acadèmia de Belles Arts de Sabadell, volent recuperar el liderat que havia tingut als anys setanta. Es tractava d'un ampli espai on les exposicions podien ser observades de manera tranquil·la i agradable.

També es creà el 1987 la Fundació d'Amics de les Arts i les Lletres de Sabadell que organitzava exposicions i homenatges a artistes d'important renom com Vila Arrufat, Vila Puig, Tharrats o Subirachs. Així mateix a partir de 1989 i amb caracter biennial donaven un premi realitzat per Subirachs a l'artista o institució el treball del qual dins el món de les arts plàstiques, per una part dins de Sabadell i per una altra dins de Catalunya, hagués merescut ser reconegut.

A Terrassa, Amics de les Arts, portava a terme la promoció d'artistes joves, entre altres tasques realitzava el Premi de pintura jove i la Fira del Dibuix.

NOTES

¹ SALRACH, J.M. *Història dels Països Catalans*, Ed. Edhasa, Vol I, Barcelona, 1980, pàg.85

² *Què és i què serà el Museu d'Art*, Museu d'Art de Sabadell, Sabadell, 1980, pg.s/n.

³ *Presència cultural Alemanya a Barcelona i Terrassa*. Catàleg, Terrassa, 1990, pàg.5

⁴ *Presència cultural a Alemanya...* op.cit pàg.5

⁵ *La Vanguardia*, 24.05.1988

⁶ A.C. "Art en exclusiva a Terrassa", *Avui*, 21.04.1988

⁷ CADENA, Joseph M.- "La cultura belga en lengua francesa se presenta en Terrassa" *El Periódico*, 9.03.1989, pàg.32.